

РЕЦЕНЗИЯ

От: Проф. д-р Елена Младенова Шипковенска, дм
Член на научното жури – заповед №№Р-109-261/28.05.18
на Ректора на МУ- Варна

Върху: Конкурс за заемане на академична длъжност „ПРОФЕСОР”
в област на висшето образование 7 „Здравеопазване и спорт”,
по професионално Направление 7.1. „Медицина“ и
научна специалност „Социална медицина и организация на
здравеопазването и фармацията (медицинска информатика)”
обявен в ДВ, бр. 36 от 27.04.2018 г

Конкурсът за професор по научната специалност "Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията" е обявен от МУ- Варна за нуждите на Катедрата по „Социална медицина и организация на здравеопазването“, МУ-Варна. Участва само един кандидат - доц. Искра Славчева Мирчева -Ръководител на същата катедра.

1. Общи изисквания към кандидата

Професионално развитие:

1972г. - средно образование, Първа езикова гимназия гр. Варна, профил „английски език“ ;

1972-1973 г. – Висш икономически институт Варна, специалност ОМОИИ;

1973-1978 г. - висше - „магистър“ по Автоматизирани системи за управление, Висш икономически институт, Братислава, Чехословакия /Диплома Серия Е, № 000108 / Рег. № 12942/ 7.06.1978г., Братислава;

Академично развитие:

1978 – 1989г. – Институт по корабна хидродинамика, Варна (научен сътрудник II и III степен, програмист)

1989 – 2002г. – старши и главен асистент в Катедра Социална медицина и организация на здравеопазването, Медицински университет, Варна;

1998 г. - специалност „Медицинска информатика и здравен мениджмънт” /Свидетелство Серия АС № 004364 / Рег. № 002470, 25.02.1998г., гр. София/;

2001г. - Научна степен „Доктор“ по научна специалност 03.01.53 “Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията (медицинска информатика)”, Диплома № 27275 – ВАК, София, от 28.5.2001г.

2002 - 2003г. – редовен доцент към Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“, МУ - Варна;

2003г. и продължава до сега – доцент, ръководител катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“, МУ-Варна.

Има придобити редица допълнителни квалификации в областта на общественото здраве: организация на компютърни мрежи, софтуерни пакети в областта на базите данни, представителна графика и статистика в медицината и здравеопазването, електронен запис на пациента, болнични информационни системи, съвременна епидемиология, методи на обучение в магистърските програми по общественото здравеопазване, проведени в престижни Европейски университети: Cambridge University и Leeds University, Великобритания; Maastricht University и Erasmus University, Холандия.

Пълната справка за експертната и консултативната дейност на кандидатката е впечатляваща. Тя е член на Научния съвет към ФОЗ - Варна; член е на Програмния съвет на специалността „Обществено здравеопазване“, специалност „Здравни грижи“, специалност „Медицинска сестра“ и специалност „Акушерка“. Тя е координатор за България по Проект „MANAHEALTH - Европейско професионално обучение по общественото здравеопазване и управление в здравеопазването“ по програма EUROPAMILI / AESCULAPIUS Leonardo da Vinci Programme, координатор за България по Проект ELLAN – European Later Life Active Network, Agreement и по Проект на СЗО Мрежа „Региони за здраве“ - “Бенчмаркинг в регионалния здравен мениджмънт - II”. От 2003г. е Одитор на системи за управление на качеството, а от 2004г. е Експерт по оценка и акредитация на лечебни заведения. Разработила е авторска система „КАДРИ“, специално за отдел Човешки ресурси, в експлоатация от 1990 до 2015 година.

Притежава отлична компютърна грамотност - професионални умения за работа в Windows, Интернет среда; Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint) и статистически пакети: SPSS, Statistica и др. Програмира на 4G езици.

Свободно ниво на владение на английски и много добро на руски и словашки език.

2. Описание на представените материали по конкурса

Кандидатката е предоставила коректно и прецизно набор от документи съгласно ЗРАСРБ и Правилника на Варненския медицински университет за придобиване на научно звание «професор». От списъците на научните трудове и от авторската справка за приносите се вижда, че публикациите на доц. Мирчева имат широк тематичен обхват.

Общият брой на представените заглавия от кандидатката (преди и след хабилитацията) е **154**, разпределени по видове както следва:

- Дисертационен труд – 1;
- Монографии - самостоятелни и в съавторство – 7, от които 2 в чужбина (като контрибутор);
- Учебници и учебни помагала - 10, от които 2 на английски език;
- Публикации в периодични научни списания – 63, от които 11 в чужбина;
- Пълнотекстови публикации в сборници – 21, от които 14 в чужбина;
- Участия в научни форуми - 53, от които 31 в чужбина.

След придобиване на академичната длъжност „доцент“ представените научни трудове са *общо 96*, разпределени по видове както следва:

- Монографичен/хабилитационен труд - 1
- Монографии - самостоятелна 1 и в съавторство – 3, от които 2 в чужбина (като контрибутор);
- Участие в изготвянето на научни книги, учебни помагала - 10 броя, от които 2 на английски език
- Пълнотекстови научни публикации :
 - в периодични национални списания - 26 бр.
 - в международни списания - 10 бр.
 - в сборници, издадени у нас - 6 бр.
 - в сборници, издадени в чужбина - 8 бр.
- Публикувани резюмета от участие в научни форуми
 - в национални списания и сборници - 16 бр.
 - в международни списания и сборници - 15 бр.

Не приемам като самостоятелни публикации, 5-те глави от учебника "Основи на биостатистиката" (с №№ 9-13), тъй като те не са обособени като самостоятелни части от учебник, със собствена библиография. Остават за рецензиране **60 реални публикации след хабилитацията**, включващи — пълнотекстови научни публикации в списания и сборници - 50; монографии - 5; учебници и учебни помагала - 5).

На фона на общата научна продукция на кандидатката анализираме главно публикациите ѝ след получаване на научното звание „доцент“. Относителният дял на научната активност след хабилитирането ѝ

преобладава - над 62%. При това основните публикации на авторката с теоретико-познавателна и практическа приложимост включват най-значимите научни трудове - 5 Монографии, 5 - Учебници и учебни помагала и почти всички публикации в чуждестранни списания и сборници, с импакт фактор.

Научните пълнотекстови статии са публикувани в следните специализирани издания: Социална медицина, Обща медицина, Здравен мениджмънт, Сърце – бял дроб, Годишен сборник (научни трудове) ИМАБ', Медицински мениджмънт и здравна политика, Българска медицина, Trakia Journal of Sciences, Folia Medica, Scripta Scientifica Medica, Oncologia, European Journal of Public Health, International Journal of Psychophysiology, European respiratory Journal, J Vasc Med Surg и др.

Доц. Мирчева многократно е представяла доклади и съобщения на научни форуми у нас и в чужбина - 53, от които 31 в чужбина, което гарантира популяризиране на научната ѝ продукция.

Има участие в 16 научноизследователски проекти у нас и в чужбина, с национален и международен характер.

Членува в престижни наши и международни организации: Европейската асоциация по общественото здравеопазване (EUPHA); Българска асоциация по общественото здравеопазване; Българската асоциация по здравен мениджмънт; Научното дружество по социална медицина; Съюз на учените в България; Сдружение „Обществено здравеопазване'99“ – Варна.

3. Оценка на научно-изследователската и на научно-приложната дейност

При анализа на публикационната активност, трябва да се отбележи, че значителна част от научните трудове са в резултат от участието на доц. Мирчева в задълбочени международни и интердисциплинарни проучвания, в които тя има съществен авторски принос.

Дисертация

Дисертационният труд на тема “Параметри за приложение на ЕЗП в медицинската практика” не подлежи на рецензиране в настоящия конкурс, но резултатите от този труд са използвани за изготвяне на препоръки за утвърждаване на единни стандарти за унифицирано представяне и обмен на електронно съхранявани медицински данни и използването на единен идентификатор на пациента (различен от ЕГН). С този труд авторката за пръв

път в България, още през 1999 г. поставя въпроса за неуместното използване на ЕГН като уникален идентификатор на пациента.

Монографии

Доц. Мирчева е автор и съавтор на 2 самостоятелни и 3- в съавторство монографии, от които 2 в чужбина (като контрибутор). Двете монографии в чужбина включват резултати от мащабно научно проучване и обобщават информация за храненето и физическата активност на деца и възрастни в страните от ЕС и някои други съседни страни (Турция, Македония). Целта е да се разработи база данни със здравно-информационни и свързани с храненето дейности, провеждани от ЕС, СЗО, както и от отделните страни.

Монографиите с №№ 3, 4, 5, 6 са насочени към изясняване на терминологията в здравеопазването. Те имат подчертан приносен характер, тъй като за първи път в България се представят тълковни речници на основните термини от медицинската информатика и от общественото здравеопазване (англо-български и българо-английски).

Важен принос в научно-приложен аспект е монографичния / хабилитационен труд *"Електронно здравеопазване - опит за изясняване на терминологията"*, който е източник на знания за богатството в интерпретацията на термина „електронно здравеопазване“ и за широките възможности на технологичните системи, теми, които слабо са застъпени в специализираната литература на български език. Ценността се изразява в предоставената възможност за уеднаквяване на използваната терминология и стимулирането на научната колаборация между България и останалите страни от Европейския съюз в областта на Електронното здравеопазване.

Прочитът на рецензираните трудове очертава доц. Мирчева като специалист с научни интереси, ориентирани в следните направления:

- **Здравна (медицинска) информатика** - №1, 2, 6, 14, 15, 17, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 38, 39, 42, 43, 44, 57, 72, 73, 81, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 154; Тематичните акценти в това направление са насочени към обучение по здравна/медицинска информатика, информатика в общественото здравеопазване и сестринска информатика; електронни здравни записи; болнични информационни системи; стандарти и защита на електронно съхранявани медицински данни. В тези публикации най-добре са подчертани компетентността и опита на доц. Мирчева като автор и изследовател. На базата на мащабно и представително за страната емпирично изследване през 1999 година, са направени важни изводи. че лекарите нямат адекватна подготовка за работа в условията, предоставяни от съвременните информационни технологии. За пръв път у нас е обоснована

необходимостта от нов подход в подготовката на медицинските специалисти в условията на съвременните информационни и комуникационни технологии – вместо традиционната информатика, включваща базова компютърна грамотност, въвеждане на нова учебна дисциплина – медицинска информатика. Разработена е авторска концепция за обучение по медицинска информатика включваща теми от областта на болничните информационни системи, електронно медицинско досие, стандарти за обмен и представяне на медицински данни в електронна среда, съвременни политики и средства за защита на сигурността и конфиденциалността на електронно-съхранявани медицински данни.

- ***Електронно здравеопазване и информационно обезпечаване на медицинската практика и здравеопазването*** - № 7, 19, 35, 41, 54, 78, 82, 86; *За пръв път в България* е предложен нов теоретико-практически подход към проблема за разработване и внедряване на електронен запис на пациента (ЕЗП) и е предложен модел на параметрите на електронния медицински запис, необходими за внедряването му в медицинската практика [1, 28, 30, 35]. Направени са конкретни предложения за разработване и утвърждаване на стандарти в областта на защитата на електронно-съхраняваните медицински данни, съвместими с утвърдени международни стандарти в тази област.
- ***Приложение на статистически методи в клиничната медицина*** - № 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 46, 49, 50, 51, 52, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 80, 85, 123, 149, 150; В това направление отчетливо се открояват **две насоки**, които определят характера на осъществените научни разработки: първата - научно методична, свързана с разкриване на възможностите на биостатистиката и на използваните най-често статистически методи за тестване на хипотези в областта на медицината и здравеопазването, а втората - с практическо приложение на статистически методи в клиничната медицина (създаване на норми за артериално налягане в юношеска възраст; оценка на риска за болнична смърт при хоспитализирани пациенти с пневмония, придобита в обществото; оценка на прогностичната стойност на различни скали за измерване тежестта на пневмония, придобита в обществото; влияние на коморбидността върху тежестта и прогнозата на хоспитализирани болни с пневмония и др.) Същественият научен принос на тази група публикации се определя допълнително и от чувствителния дефицит от системни клинично-епидемиологични изследвания у нас. Голяма част от разработките предоставят ценна информация в национален аспект за нуждите на

здравеопазването, тъй като са разработени при използване на знания от различни научни области, с участие на разнородни специалисти.

- **Неравенства в здравето. Здраве на уязвими групи от населението** - № 47, 48, 53, 71, 74, 76, 93, 99, 129, 130; Задълбочени познания са демонстрирани в при анализа на регионалните различия в смъртността по всички причини в 28-те региона в България за 13 годишен период (2000 – 2012г.), което се прави за пръв път в България. Различията в смъртността са интерпретирани в светлината на социално-икономическите неравенства между областите в страната – процент безработни, БВП, относителен дял от населението живеещо под прага на бедността. Принос в научните трудове е насочването към един нов за страната и региона проблем – имигрантите, като уязвима група на населението с нарастваща значимост; към тяхното здраве и готовността на здравната служба за предоставяне на адекватна здравна помощ. Идентифицирани са основните проблеми и предизвикателства. Представени са бариерите за достъп до адекватни здравни грижи. Предвид демографската ситуация у нас, изследванията на доц. Мирчева върху здравно-социалните проблеми и обслужването на лицата на 65 и повече години са ценен принос с подчертан национално-приложен и методологичен характер.

- **Обучение и професионализация в общественото здравеопазване** - Този раздел включва публикации представени в списъка от научните трудове под следните номера: (№№5, 36, 37, 40, 56, 101, 116, 128) На базата на анализ на международния и национален контекст са обосновани потребностите от професионализация в областта на общественото здравеопазване в България. Подчертани са конкретните национални аспекти, налагащи въвеждането на обучение на специалисти по общественото здравеопазване – влошаващото се здравно състояние на българското население, култивиране на грижата за здравето сред българското население, недостиг/липса на адекватно обучени кадри в тази област и др. С оглед удовлетворяване на тези потребности е разработена магистърска програма по Обществено здравеопазване, насочена към придобиване на мултидисциплинарни знания, умения и компетенции, необходими за практическа и изследователска работа, насочена към осигуряване, съхраняване и подобряване на здравето на населението.

- **Правно-етични проблеми в медицинската практика** -№ 58, 98; На базата на обширен съдържателен анализ на международни документи, насочени към органното донорство, и преглед на политическите действия в сферата на донорството и трансплантацията, са идентифицирани основните проблеми и предизвикателства пред органното донорство и трансплантации в Европейския съюз.

• **Иновативни подходи в сестринското обучение** - № 75, 77, 94, 95, 141, 145.

Дефинирани са седем роли на професионалистите по здравни и социални грижи, работещи със стари хора: Експерт, Комуникатор, Партньор, Организатор, Защитник на здравето и благосъстоянието, Изследовател и Професионалист. За всяка роля са формулирани компетенции. За всяка компетенция са изработени индикатори за изпълнение и е описан съответният резултат. За първи път представител на България участва в разработването на Европейска рамка на основните компетенции за професионалистите по здравни и социални грижи, работещи със стари хора, като иновативен подход в сестринското обучение. Тя е разработена в рамките на проект ELLAN - European Later Life Active Network.

4. Отражение на научните публикации на кандидата в чуждестранната литература.

Резултатите от проучванията на доц. Мирчева са послужили за отправна точка и на други изследователи - има 40 цитирания от чужди автори. Цитиранията са от Web of Knowledge, Scopus и Google Scholar. Представена е справка за общ импакт фактор - 35.085.

JMIR – Journal of Medical Internet Research, IF 5,175 – справка за извършени рецензии за JMIR и други списания от тази група.

5. Изисквания, свързани с учебно преподавателската дейност

• Доц. И.Мирчева има 29 г. преподавателски стаж в МУ- Варна (от 1989 г. и продължава).

• Тя изнася широк спектър от лекции на студенти по медицина и дентална медицина (*българоезично и англоезично преподаване*) и на студенти по здравен мениджмънт, медицински сестри, управление на здравните грижи, ОКС магистър и бакалавър. Води курс лекции по следните дисциплини - Здравни информационни системи и статистически софтуерни продукти, Статистически методи в управлението, Методика на научно-изследователската работа, Информационни технологии в управление на здравната организация, Сестринска информатика, Компютърна техника (биостатистика), Болнични информационни системи и бази данни, Социална медицина и биостатистика и Медицинска статистика.

• Гост-лектор е в Casa College, Никозия, Кипър 2012-2015г., Гост-лектор във Факултета по здравни науки на Гламоргански университет, Великобритания по Програма ЕРАЗЪМ, 2007г. и 2009г.; Гост лектор в Тракийски университет, Одрин, Турция по Програма ЕРАЗЪМ, 2012г.

- Представената справка за учебната натовареност за последните 4 години сочи изключително висока аудиторна заетост от 541 и 621 часа.
- Работата на кандидатката по подготовка на учебни пособия е активна - автор и съавтор е на Монографии - 4 броя, с общ обем 712 стр., и 2 броя в чужбина (като контрибутор); Учебници - съавторство в 2 учебника с общ обем 243 стр.; 7 самостоятелни глави в 3 учебника с общ обем 130 стр.; Учебни помагала - 1 брой за докторанти със самостоятелна глава с обем от 31 стр.; Разработва учебни програми, тестове и др.
- Участва в изпитни комисии (семестриални, държавни изпити, изпити за специалност, изпити на докторанти).
- Под нейно ръководство са защитили успешно 3-ма докторанти и в момента е ръководител на трима докторанти на самостоятелна подготовка.
- Участва като член на научно жури по конкурси за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ и академичните длъжности „доцент“ и „професор“.

Лични впечатления

Имам конкретни лични впечатления от Доц. Искра Мирчева. Тя се ползва с безспорен авторитет на добросъвестен, задълбочен и компетентен изследовател в МУ-Варна.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Доц. Искра Мирчева, дм отговаря на условията по чл.29 на ЗРАСРБ и на качествените и количествените критерии посочени в Правилника на МУ-Варна за придобиване на академичната длъжност «професор». Конкретните основания за това са:

Научно-метрични

- Кандидатката има достатъчна по обем и с високи качествени показатели и приноси научна дейност, характеризираща се с разнообразие на тематиката на научните трудове, съответстващо на профила на катедрата по „Социална медицина и организация на здравеопазването“.
- Има придобита ОНС "доктор" от 2001г.
- От 2002г. е избрана за доцент към Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“, МУ - Варна.
- Има монографичен труд за придобиване на АД "професор".
- Притежава значителна учебна и експертна активност.

- Доц. Мирчева взема активно участие в 16 научноизследователски проекти у нас и в чужбина, с национален и международен характер.
- Високият импакт фактор и многобройният брой цитирания на научните трудове на кандидатката от чужди автори, показва също тяхната ценност и влияние.
- Има съответно трима докторанти защитили под нейно ръководство.

Професионални и приложни

- Въвеждането на иновативен подход в сестринското обучение , в резултат на изготвена Европейска рамка на основните компетенции за професионалистите по здравни и социални грижи, работещи със стари хора до голяма степен е заслуга на доц. И.Мирчева (координатор за България по Проект ELLAN – European Later Life Active Network).
- Голяма част от разработките предоставят ценна информация в национален аспект за унифициране на терминологията в областта на електронното здравеопазване и в приложението на модерните информационни технологии в здравеопазването.
- Изграждането на университетска информационна система за планиране, организиране и контролиране на учебния процес в Медицински университет – Варна, също е значимо достижение на кандидатката.

Постигнатите научно-метрични критерии, проблемната ориентираност и актуалност на продукцията, високата учебна ватовареност и педагогическия опит на кандидата ми дават основания да гласувам ***положително*** и убедено да предложа на членовете на уважаемото научно жури да гласуват също положително за присъждане на Доц. Искра Славчева Мирчева, дм академичната длъжност **„професор“**.

27.07.2018 г.

Рецензент:
/Проф. Елена Шипковенска, дм/